

bilimname 51, 2024/1, 377-404
Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi: 06.07.2023, Kabul Tarihi: 29.04.2024, Yayın Tarihi: 30.04.2024
doi: 10.28949/bilimname.1323700

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSLERİNDE FARKLI İNANÇ VE DİNLERİN ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN KAZANIMLARIN ÖĞRENCİ İLGI VE İHTİYAÇLARINA İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ İLE UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ: KARMA BİR ARAŞTIRMA

Hatice ARI^a

Süleyman AKYÜREK^b

Öz

Bu çalışmanın amacı 2018 yılında hazırlanan Ortaöğretim DKAB Dersi Öğretim Programı, on birinci sınıf 'İnançla İlgili Meseleler, Yahudilik ve Hıristiyanlık' üniteleri kazanımlarının, on birinci sınıf öğrencilerinin ilgi, ihtiyaç ve beklentileri ile uyumunu ortaya çıkarmaktır. Bu çalışma nitel ve nicel verilerin kullanıldığı karma bir araştırmadır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalı gerçekleştirilmiştir. Buna göre Kayseri il merkezinde bulunan Sümer Fen Lisesi'nde, Sema Yazar Anadolu Lisesi'nde, Kocasinan Ahmet Eren Anadolu Lisesi'nde, Kocasinan 75.Yıl Cumhuriyet Anadolu Lisesi'nde, Melikgazi Necdet Taş Anadolu Lisesi'nde öğrenim görmekte olan ve mezun olmuş 294 öğrenciden anket formuna cevap alınmıştır ve 13 öğrenciyle de görüşmeler yapılmıştır. Sonuç olarak, genel başarı durumu daha yüksek olan okullarda kazanımları öğrenmek isteyen öğrenci oranıyla kazanımı derste öğrendiğini düşünen öğrenci oranı arasındaki farkın daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. 11. sınıf DKAB dersinde 'Yahudilik ve Hıristiyanlık ünitesi' kazanımlarının öğrenildiğinin düşünülme oranının en düşük olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerden bazıları, ders uygulamalarından, öğretmen anlayış ve tutumlarından kaynaklanan eksikliklerden dolayı kazanımların bir kısmının derste yeteri kadar öğrenilemediğini düşünmektedirler. Öğrenciler 'Yahudilik ve Hıristiyanlık dinlerini ayrı ayrı değerlendirmemişler, her ikisini de farklı din ve inançların öğretimi kapsamında değerlendirmişlerdir. Öğrencilerden bazılarının da farklı

^a Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, haticeyektinari@gmail.com

^b Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, akyureks@erciyes.edu.tr

din ve inançların meraklarına cevap verecek derecede öğretilmediğini düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Din eğitimi, DKAB Dersi Öğretim Programı, öğrenci ilgi, ihtiyaç ve beklentisi.

**EXAMINING THE APPROPRIATENESS OF THE LEARNING OUTCOMES
RELATED TO THE TEACHING OF DIFFERENT BELIEFS AND RELIGIONS IN
RELIGIOUS CULTURE AND ETHICS LESSONS WITH STUDENTS' INTERESTS
AND NEEDS: A MIXED RESEARCH**

Abstract

The aim of this study is to reveal the compatibility of the achievements of the eleventh grade 'Issues of Faith, Judaism and Christianity' units prepared in 2018 with the interests, needs and expectations of the eleventh-grade students. This study is mixed research using qualitative and quantitative data. Participation in the study was carried out on a voluntary basis. Accordingly, 294 students who are studying and graduated from Sümer Science High School, Sema Yazar Anatolian High School, Kocasinan Ahmet Eren Anatolian High School, Kocasinan 75. Yıl Cumhuriyet Anatolian High School, Melikgazi Necdet Taş Anatolian High School in Kayseri city center responded to the questionnaire form and interviewed 13 students. As a result, it was found that the difference between the proportion of students who wanted to learn about the achievements and the proportion of students who thought that they learned the acquisition in the course was lower in schools with higher overall achievement status. It was found that the rate of learning the 'Judaism and Christianity unit' achievements in the eleventh grade DKAB course was the lowest. In addition, some of the students think that some of the gains cannot be learned enough in the course due to the deficiencies arising from the course practices and the understanding and attitudes of the teachers. The students did not evaluate the 'Judaism and Christianity separately' religions, but evaluated both within the scope of the teaching of different religions and beliefs. It turned out that some of the students also felt that different religions and beliefs were not taught to meet their curiosity.

[The Extended Abstract is at the end of the article.]

Keywords: Religious education, RCEC Course Curriculum, student interests, needs and expectations.

Giriş

Eğitim kurumlarının temel görevi kaliteli eğitim hizmetleri sunmaktır.

Bunun için de eğitim hizmetlerinin ayrıntılı olarak planlanması gereklidir. Öğretim programları da bu ayrıntılı planlamaların sistemli hale getirilmesiyle oluşur (Ertürk, 2017, s. 13). Öğretim programları kişide gözlenmesi beklenen kazanım ve davranışları, içeriği, eğitim durumlarını ve sınav durumlarını kapsayan dirik bir bütündür (Ertürk, 2017, s. 14; Sönmez & Alacapınar, 2015, s. 11). Öğretim programı öğelerinin planlanması süreci de program geliştirmedir (Şahin, 2006, s. 2).

Program geliştirme süreci; program tasarımı, programın uygulanması, değerlendirilmesi ve karşılaşılan eksikliklerin düzeltilmesi çalışmalarını içerir (Özdemir, 2009, s. 126). Bir programın etkililiği uygulandığı dönemin özelliklerine göre farklılık gösterebilir. Bu nedenle öğretim programlarının sık sık değerlendirilmesi ve geliştirilmesi önemlidir (Ertürk, 2017, s. 113; Sönmez & Alacapınar, 2015, s. 64).

Program değerlendirme çalışmalarının en önemli öğelerinden biri de öğrencidir. Öğrenciler de yaşadıkları dönemin çeşitli özelliklerine bağlı olarak sürekli değişip gelişmektedir. Buna bağlı olarak da hem öğrencilerin öğretim programlarından beklentileri hem de öğretim programlarının öğrencilerden beklentileri değişmektedir (Sönmez & Alacapınar, 2015, s. 58-61). Bu nedenle de gençlerin eğitim ihtiyaçları sürekli olarak belirlenmelidir. Bu eğitim ihtiyaçlarının belirlenebilmesi için de onların öğrenmelerinde etkili olan iç ve dış şartları dikkate almak gereklidir (Ertürk, 2017, s. 86). Öğrencilerin öğrenmelerinde etkili olan iç şartlardan onların ilgileri ve ihtiyaçları da eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir (Ertürk, 2017, s. 92-93).

Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına hitap edilmesi, öğretimde öğrenci motivasyonunu oldukça artırır (Kılavuz & Yılmaz, 2009, s. 125). Din eğitimi sürecinde ilgi duyduğu, merak ettiği bir konuyla karşılaşan öğrencinin öğrenme isteği daha yüksek olacaktır. Böylece eğitimde kalıcı öğrenmenin sağlanması da daha kolay olacaktır. Bu nedenle öğretim programları hazırlanırken öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Bunun için öğrencilerin dönemsel gelişim özellikleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

Literatüre baktığımızda öğrenenlerin ihtiyaçlarını araştıran çalışmalardan biri Altaş'a (2008) aittir. Çalışmada ilköğretim öğrencilerinin din eğitimi sürecinde ilgi duydukları konular, sınıflar düzeyinde sıralanmıştır. Çakmak'a (2018) ait olan bir çalışmada öğrencilerin ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersi öğretim programında yer alan konulara katılım düzeyleri belirlenmiş ve bu katılımlar büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Genel olarak öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik

araştırmalar görülse de öğrencilerin düşüncelerini sebepleri ile açıkladıkları bir çalışmaya rastlanmamıştır. Lise dönemi öğrencileri gelişim dönemi özelliklerinden dolayı dini şüphe ve çatışmalar yaşayabilmektedirler (Hökelekli, 2018, s. 270). Buna göre öğrencilerin kazanımlara ilgi duyma ya da duymama durumlarının yanında bunların nedenleri de önemli görülmüş ve son ergenlik dönemini yaşayan gençler araştırmamızın katılımcıları olarak belirlenmiştir.

Çalışmamızın konusu olan 16 yaş ve sonrası dönem hem gelişimin hızlandığı hem de hayatla ilgili önemli kararların alınmaya başlandığı hassas bir dönemdir. Bu dönemde din eğitimi ile de öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak onların kişilik edinmelerine yardımcı olunmalıdır (Kılavuz & Yılmaz, 2009, s. 131).

DKAB Öğretim Programı planlanırken öğrenci ihtiyaçlarının öncelenmesi gerektiği gibi; bu programların da sürekli olarak değişen ilgi, ihtiyaç ve beklentilere cevap verip vermediği ölçülmelidir. Bu nedenle programlar ayrı sınıflar düzeyinde, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına göre sürekli olarak değerlendirilmelidir. Çalışmada, gelişim dönemi özellikleri bakımından da hassas bir dönemde olan 16-17 yaş grubuna hitap eden Ortaöğretim DKAB Öğretim Programı on birinci sınıf, 'İnançla İlgili Meseleler, Yahudilik ve Hıristiyanlık' üniteleri kazanımlarının öğrenci ilgi, ihtiyaç ve beklentilerini karşılama durumunu inceleyeceğiz. Bu bağlamda çalışmamızın ana problemini: 'DKAB Öğretim Programı on birinci sınıf, 'İnançla İlgili Meseleler, Yahudilik ve Hıristiyanlık' üniteleri kazanımları, öğrencilerin kendi ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine ilişkin düşüncelerini karşılamakta mıdır?' sorusu oluşturmaktadır.

A. Yöntem

Bu çalışma anlama, doğrulama genişliği ve derinliği sağlanması amacıyla nitel ve nicel verilerin birlikte ele alındığı karma bir araştırmadır (Creswell & Clark, 2020, s. 4). Nicel ve nitel verilerin her birinin güçlü yönlerinden yararlanabilmek ve birinin zayıf yönünü diğeri ile telafi edebilmek amacı ile karma araştırma tercih edilmiştir. Araştırmamızda nicel veriler ile konuya ilişkin genel düşünceler ortaya çıkarılmaya çalışılmış, nitel veriler ile de bu düşüncelerin daha derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır. Böylece araştırma desenine bağlı olarak nicel sonuçların ne anlama geldiği nitel sonuçlar ile detaylandırılmaya çalışılmıştır (Creswell & Clark, 2020, s. 9, 10).

Araştırmamızda karma araştırma desenlerinden 'yakınsayan paralel desen' tercih edilmiştir. Buna göre nicel ve nitel veriler ayrı ayrı toplanmış

ve analiz edilmiştir. Veriler sonuçların yorumlanması esnasında harmanlanmıştır. Böylece nitel ve nicel sonuçlar birbirini tamamlayıcı şekilde sentezlenmiştir (Creswell & Clark, 2020, s. 85). Anketlerle ulaşılan sayısal sonuçlarla genel bir yaklaşım elde edilirken, görüşmelerden elde edilen veriler ile de öğrenci görüşlerinin nedenleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Böylece öğrencilerin sadece kazanımı öğrenmek isteyip istemediklerinin ortaya konulmasıyla yetinilmemiş, düşüncelerinin nedenlerinin de anlaşılıp yorumlanması imkânına ulaşılmıştır. Öğrencilerin kazanımı öğrenmek istememeleri ve derste öğrenemediklerini düşünmeleri konularında öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

1. Katılımcılar

Araştırmanın evrenini ülkemizde 2018 yılı ve sonrasında on birinci sınıfı okumuş veya okumakta olan, DKAB dersini almış öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem olarak Kayseri il merkezinde yer alan farklı liselerde öğrenim gören/ görmüş öğrenciler seçilmiştir. Bu çalışmanın örneklemine belirlemek için nicel verilerin toplanmasında olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden seçkisiz örnekleme yöntemi, nitel verilerin toplanmasında da amaçlı örnekleme yöntemlerinden, kolay ulaşılabilir durum örnekleme tercih edilmiştir. 54'ü Sümer Fen Lisesi'nde, 47'si Sema Yazar Anadolu Lisesi'nde, 79'u Kocasinan Ahmet Eren Anadolu Lisesi'nde, 72'si Kocasinan 75.Yıl Cumhuriyet Anadolu Lisesi'nde, 42'si de Melikgazi Necdet Taş Anadolu Lisesi'nde öğrenim görmekte olan 294 katılımcı anket formuna yanıt vermiştir. 3'ü Sümer Fen Lisesi'nden, 8'i Kocasinan 75.Yıl Cumhuriyet Anadolu Lisesi'nden, 2'si mezun olmuş 6'sı erkek, 7'si kız olan 13 öğrenciyle de görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan öğrencilerin 8'i 12. sınıf, 3'ü de 11. sınıf öğrencisidir.

2. Verilerin Çözümlemesi ve Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kendi öğrenmelerine dair düşüncelerinin araştırıldığı bu çalışmada anket ve mülakat veri toplama araçları kullanılmıştır.

Anket değişkenleri belirlenirken, DKAB Öğretim Programı on birinci sınıf 'İnançla İlgili Meseleler, Yahudilik ve Hıristiyanlık' üniteleri kazanımları temel alınmıştır. Her bir kazanım için öğrencinin öğrenme isteğine ve konuyu DKAB dersinde öğrenme durumuna dair düşüncelerini irdeleyen 28 maddeli anket formu oluşturulmuştur. Oluşturulan anket formu beş uzmana gönderilerek değerlendirmeleri alınmıştır. Ayrıca kırk sekiz öğrenci ile de pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Uzman değerlendirmeleri ve öğrenci görüşleri neticesinde bazı sorularda değişiklikler yapılmıştır. Ardından hazırlanan anket formunun güvenilirliğinin bir göstergesi olarak Cronbach

Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Alpha güvenirlik katsayısı 0,946 olarak bulunmuştur. Buna göre anket formunun yüksek derecede güvenilir olduğu yorumu yapılabilir.

14 maddeden oluşan mülakat soruları da anket maddeleri paralelinde oluşturulmuştur. Anket sorularına daha detaylı cevap alabilme amacıyla hazırlanan sorularda öncelikle beş uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzun ve zor anlaşılır bulunan mülakat soruları kısaltılarak daha anlaşılır olarak düzenlenmiştir. Ayrıca dört öğrenciyle de deneme görüşmesi yapılmış ve öğrencilerden soru maddesi uzunluğu, soruların anlaşılabilirliği ve mülakat süresinin uzunluğu konularında fikir bildirmeleri istenmiştir. Deneme görüşmeleri ortalama 20 ile 30 dakika arasında zaman almıştır.

Örnekleme yer alan öğrencilerin ankette yer alan her bir madde hakkındaki görüşlerine ilişkin nicel verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Burada öğrencilerin her bir kazanıma dair düşünceleri tek tek ele alınarak değerlendirilmiştir. Bu işlemler için yüzde ve frekanslar hesaplanmıştır. Mülakat yoluyla elde edilen nitel verilerin çözümlenmesinde de betimsel analiz tercih edilmiştir.

Araştırmamızda veriler, araştırma soruları dikkate alınarak sunulmuştur. Öğrencilerin görüşlerinin çarpıcı bir şekilde yansıtılması amacıyla doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilmiştir. Elde edilen veriler, öncelikle sistematik bir şekilde betimlenmiş, ardından da bu betimlemeler açıklanıp yorumlanmıştır. Mülakatlarda cümle akışlarının sağlanabilmesi için öğrenciler tarafından kullanılan 'hani, şey' gibi kelimelerden bazıları çıkarılmıştır. Ayrıca sorunlu cümleler anlam bütünlüğünün sağlanabilmesi açısından düzeltilmiştir. Bazı sorularda cevabın genişletilebilmesi için katılımcılara ek sorular yöneltilmiştir.

B. Bulgular ve Yorumlar

1. 'İnançla İlgili Meseleler' Ünitesinin Kazanımlarının, Öğrencilerin İlgili ve İhtiyaçlarına İlişkin Düşünceleri ile Uyumunu

On birinci sınıf dördüncü ünite 'İnançla İlgili Meseleler' ünitesidir. Bu ünite ilk olarak 'inançla ilgili yaklaşımları tartışır.' kazanımı yer almaktadır. Bu kazanıma ulaşmak için ünite 'inançla ilgili felsefi yaklaşımlar' konu başlığına yer verilmektedir. Bu ünite 'inançla ilgili yaklaşımlardan teizm, deizm, materyalizm, pozitivism, sekülarizm, agnostisizm, ateizm ve nihilizme yer verilir. Bu yaklaşımlar ele alınırken 'kötülük problemi' üzerinde durulur ve bu problemin inançla ilgili yaklaşımlarla ilişkisine değinilir (MEB, 2018, s. 28). Bu ünite ikinci olarak 'yeni dinî akımların özelliklerini değerlendirir.' kazanımı yer almaktadır. Bu

kazanıma ulaşmak için ünite de 'yeni dini hareketler' konu başlığına yer verilmektedir. Bu ünite de 'milenyum tarikatları', 'kıyamet tarikatları' gibi adlarla sınıflandırılan yeni dini akımların ortak yönlerine, ortaya çıkma ve yaygınlaşma sebeplerine ve ülkemize olan yansımalarına güncel örnekler verilir. Dini değerlerin istismarının sonuçlarına değinilir ve din istismarının siyasi, ekonomik ve sosyal sebepleri üzerinde durulur. 'DEAŞ' gibi şiddet odaklı gruplara ve bunlardan dolayı gelişen 'İslamofobi/İslam karşıtlığı'na değinilir (MEB, 2018, s. 28). Bu kazanımların ilki Bloom Taksonomi'sine göre bilişsel alanın analiz, ikincisi de değerlendirme basamağında yer alır.

Hitap edilen kitlenin yaş grubu dikkate alındığında gençlerin bu yaklaşımları doğru kaynaktan öğrenmeleri oldukça önemlidir. Yapılan bir araştırmaya göre gençler en çok inanca ait konuları sorgulamaktadırlar (Zengin & Menküc, 2021). Sorularına cevap arayan genç her zaman doğru kaynaklara ulaşmamaktadır. Özellikle din karşıtı yayımlar, sanal cemaatler vb. inanç konularını sorgulayan gençlere rahatlıkla ulaşabilmektedirler (Koç, 2022). İnanç konusunda sağlam bir bilgi temeli olmayan gençler farklı inanç gruplarına yönelebilmektedirler. Bu nedenle gençlerin kendi inançlarını ve farklı yaklaşımları doğru bilgi kaynaklarından öğrenmeleri büyük önem taşımaktadır.

Farklı inanç gruplarının önemli dayanak noktalarından biri de kötülük problemi (Kartal, 2021). Kötülük problemi ve inanç konularında sağlam bir bilgi temeli olmayan gençler bu gruplar tarafından kolaylıkla aldatılabilmektedir. Yeni dini hareketler görsel ve basılı materyaller ile hızlı, ucuz ve etkili bir şekilde propagandalarını yapabilmektedirler (Turan & Uzun, 2018). Bununla birlikte söz konusu hareketler kendilerini tanıtmak, propaganda yapmak ve üye toplamak için medya ve interneti de aktif bir şekilde kullanmaktadırlar (Kartal, 2021, s. 123). Dolayısıyla yeni dini hareketler konusunda toplum için tehlikeyi en aza indirmek adına devlet eliyle bilinçli bir din eğitimi oldukça gereklidir (Kyzy, 2018).

Öğrencilerin bu üniteye ait düşüncelerine ulaşmak için onların bu kazanımları öğrenmeyi isteme/istememe durumları ve kazanımları derste öğrenip/öğrenemediklerine dair düşünceleri sorulmuştur.

a. 'İnançla ilgili yaklaşımları tartışır.' Kazanımı

'İnançla ilgili yaklaşımları tartışır.' kazanımını öğrencilerin %72,5'i derste öğrenmek istediklerini belirtmişlerdir. %26,8 oranında öğrenci de kazanımı öğrenme isteği konusunda olumsuz yanıt vermiştir. Ergenlik döneminde bireylerin kendi inançlarını ve farklı yaklaşımları doğru bilgi kaynaklarından öğrenmeleri oldukça önemlidir. Genellikle gençler aileden

ve çevreden edindikleri dini bilgilerle günlük yaşamda karşılaştıkları problemlere çözüm üretememektedirler. Bu durumda da din karşıtı akımların sorgulayıcı yaklaşımları karşısında şüpheyne düşebilmektedirler (Akdemir, 2020). Deizm düşüncesine eğilimi olan öğrenciler en çok sosyal medyadan, ikinci sırada aile ve çevreden, sonrasında da dini cemaatlerden etkilenmektedirler. Bu sıralamada öğretmenler beşinci sırada yer almaktadır. Bu öğrencilerin en çok beslendikleri kaynakların arasında da yabancı yazarlı kitaplar, sosyal medya içerikleri ve yabancı filmler bulunmaktadır (Zengin & Menküç, 2021).

Öğrencilerin gelişim dönemi özelliklerinden dolayı farklı inançlara ilgi duymaları ve onları öğrenmek istemeleri doğaldır. Ancak bu yaklaşımların zararlı etkilerinden öğrencileri korumak için onların gelişim dönemlerine uygun, zihinlerini tatmin edecek bir din eğitiminin planlanması gereklidir. Öğrencilerin bu yaklaşımları derste öğrenme konusundaki fikirleri ve derse dair gördükleri eksiklikler aşağıda mülakatlardan anlaşılmasına çalışılacaktır.

Bu kazanımı derste öğrendiğini belirten öğrenci oranı %60,9'dur. Öğrencilerin çoğunluğunun kazanımı derste öğrendiklerini düşünmeleri olumlu bir durumdur. Ancak kazanımı öğrenmek istediğini belirten öğrenci oranı, derste öğrendiğini belirten öğrenci oranından yaklaşık %12 oranında yüksektir. Buna göre dersteki uygulamaların kazanımı öğrenmek isteyen bazı öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına hitap etmediği söylenebilir. Bazı öğrencilerin kazanımı öğrenmek istedikleri halde, derste öğrenemediklerini düşünmeleri önemli bir durumdur. Çünkü daha önce de bahsettiğimiz gibi farklı dini veya felsefi düşünceler çeşitli araçlarla gençlere kolaylıkla ulaşabilmekte ve rahatlıkla propaganda yapabilmektedirler (Zengin & Menküç, 2021). Öğrencileri farklı yaklaşımların olumsuz etkilerinden koruyabilmek için din eğitimi planlanırken onların gelişim özellikleri dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin derste öğrenememe nedenleri hakkındaki düşünceleri aşağıda mülakatlardan anlaşılmasına çalışılacaktır.

Mülakata katılan öğrencilerden kazanımı öğrenmek istemediğini belirten olmamıştır. Mülakata katılan öğrencilerden bazılarının derse dair gördükleri eksiklikler şöyledir:

İslam'la bu kavramlar aynıydı benim gözümde. O yüzden bunların da o kadar anlatılması gerektiğini düşünüyorum. Yani benim için de Agnostisizm bu kadar anlatılmıydı. (Ö4, 12. sınıf, anadolu lisesi, erkek)
Yani ilgimi çekenleri daha iyi biliyorum. (Ö7, 12. sınıf, anadolu lisesi, kız)
Onlar onu nasıl ortaya çıkarmış ya da ne düşünüp bunu çıkarmışlar. Ya da kim ortaya çıkarmış, nasıl bir fikirle ortaya çıkarmış. (Ö9, 12. sınıf,

anadolu lisesi, kız)

Daha fazla genişletebilirlerdi. Mesela aklımıza çok soru takılıyor, hem İslam'la karşılaştırabilirlerdi hem de bu inançlarla karşılaştırabilirlerdi, mantıklı gelmesi açısından daha yararlı olurdu bence. (Ö10, on birinci sınıf, fen lisesi, kız)

Öğrencilerden bazıları, farklı inanç ve yaklaşımları daha detaylı öğrenmek istediklerini belirtmişlerdir. Detay konusundaki beklentileri de genel olarak şu şekildedir: Bu inançlardaki insanlar neden inanmıyor, sundukları sebepler neler, bu inançlar nerede, ne zaman ve kim tarafından ortaya çıkarılmış. Bunun yanında kendi inancının farklı olduğunu belirterek DKAB dersinde kendi inancını da İslam Dini kadar öğrenmek istediğini belirten bir öğrenci görülmüştür. Bir öğrenci de diğer inanç ve yaklaşımları İslam'la karşılaştırarak öğrenmek istediğini belirtmiştir.

Küreselleşen dünyada farklı yaklaşımlar gençlere kolaylıkla ulaşabilirken, din eğitiminde de inanç eğitimine ayrıca önem verilmelidir. İnanç eğitimi bireylerin gelişimsel özellikleri, ilgi ve beklentileri hesaba katılarak planlanmalıdır. Ergenlik döneminde inanç gelişimi çevresel faktörlerden yoğun bir şekilde etkilenir. Bu dönemde bireyler aileye veya dini otoritelere başkaldırabilmekte veya onları reddedebilmektedirler. Lise düzeyi gençlerin şüphe ve tereddüte düştüğü konuların başında inanca ait hususların geldiği görülmektedir. Buna göre bu dönem öğrencileri için planlanacak olan din eğitiminin de bireylerin şüphe ve tereddütlerine duyarlı olması gereklidir (Osmanoğlu, 2014).

Öğretmenler genellikle deizm düşüncesinde olan öğrencilerin böyle düşünmelerine etki eden unsurlar arasında; öğrencilerin sorularına akla ve mantığa uygun cevap verilmemesini, İslam'ın ana kaynaktan değil de örf ve adetlerden öğrenilmesini ve din öğretimindeki eksiklikleri belirtmektedirler (Zengin & Menküc, 2021). Genç bireylerin sosyal medya, çeşitli web siteleri, televizyon yayınları, çeşitli kitaplar vb. aracılığı ile farklı inanç ve yaklaşımların etkisine maruz kalması kaçınılmazdır. Kendi inancı ve farklı inançlar konusunda da sağlam bir bilgi temeli bulunmayan gencin kafası rahatlıkla karışabilmekte ve farklı yaklaşımların etkisinde kalabilmektedir. Bu nedenle hem İslam İnançının hem de farklı inanç ve yaklaşımların din eğitiminde sağlam bir bilgiye dayanarak öğretilmesi, günümüzde bir mecburiyettir. Bu nedenle hem öğrencilerin belirttikleri ilgi, istek ve beklentileri hem de gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak din eğitimi planlamaları yapılmalıdır.

b. 'Yeni dinî Akımların özelliklerini değerlendirir.' Kazanımı

'Yeni dinî akımların özelliklerini değerlendirir.' kazanımını öğrencilerin %69,4'ü öğrenmek istediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin çoğunluğunun kazanımı öğrenmek istemesi olumlu bir durumdur. Ancak öğrencilerin farklı akımlara yönelik bu ilgileri doğru bilgi kaynakları ile doyurulmalıdır. Aksi halde bu akımlara ilgi duyan gençler yanlış kaynaklara yönelebilecektir. Ülkemizde bu hareketlere katılımın en yoğun 15-25 yaş aralığında olduğu da düşünülürse, özellikle lise çağında bu hareketler hakkında doğru bilgi edinilmesinin oldukça önemli olduğu söylenebilir (Kanık, 2017).

Gençlerin farklı dini akımlara katılma nedenleri arasında psikolojik problemler, yaşamı anlamdramama, fiziki engellilik ve kendini değersiz hissetme önemli bir yere sahiptir (Özkan, "Seküler Dindarlık Biçimleri"; Aktaran: Kanık, 2017, s. 180). Din eğitiminde bu faktörler düşünülerek gençlere yaklaşırsa, bu hareketlerin onları olumsuz etkilemeleri engellenebilir. Böylelikle gençlerin yeni dini hareketlere olan ilgisi olumlu bir şekilde yönlendirilebilir.

Öğrencilerin %29,9'u da kazanımı öğrenme isteği konusunda olumsuz yanıt vermişlerdir. Öğrencilerden bazıları yeni dini hareketleri öğrenmek istemediğini belirtse de günümüzde yeni dini hareketlerin birçok kanaldan gençlere kolaylıkla ulaşabildiği bilinmektedir (Turan & Uzun, 2018, s. 171). Yeni dini hareketlerin kullandığı kanallardan birine günümüz gençlerinin birçoğu farkında olarak veya olmayarak mutlaka denk gelmektedir. Gençlere ulaşıldığı halde onların bu akımları merak etmediklerini belirtmeleri maruz kaldıkları propagandanın farkında olmamalarından kaynaklanabilir. Bu durum da gençler arasında genel olarak medya okuryazarlığının özel olarak da dini medya okuryazarlığının yetersiz olması şeklinde yorumlanabilir. Gençlerin medya aracılığı ile maruz kaldıkları propagandaları doğru anlamlandırabilmeleri ve yanlış yönlendirmelerden korunabilmeleri için medya okuryazarlığının dini boyutuna önem verilmelidir (Onay & Kıyılıoğlu, 2022). Günümüzde medya, dini ve ahlaki değerler açısından bir tehdit unsuru olabilirken aynı zamanda bu değerlerin öğretiminde yeni yolların kullanımına da imkan sunabilmektedir. Dini medya okuryazarlığı, insanlara bilişsel, duygusal vb. alanlarda çeşitli beceriler kazandırabilmektedir. Bu alanlarda gerekli becerileri elde eden gencin medyanın olumsuz etkilerinden kendini koruması çok daha kolay olacaktır (Nazıroğlu, 2015, s. 218).

'Yeni dinî akımların özelliklerini değerlendirir.' kazanımını öğrencilerin %49,4'ü derste öğrendiğini belirtmiştir. Kazanımı derste öğrenemediğini belirten öğrenci oranı, öğrenmek isteyen öğrenci oranından

yaklaşık %20 oranında düşük kalmıştır. Kazanımı öğrenmek istediği halde derste öğrenemediğini belirten öğrenci oranı oldukça ciddi miktardadır.

Bu akımların bireysel ve toplumsal olarak olumsuz etkilerinden korunabilmek için din eğitiminin oldukça etkili bir şekilde yapılması gereklidir. Bunun karşısında yeni dini hareketler bireyleri kendilerine bağlayabilmek adına eğitim unsurunu etkili bir şekilde kullanmaktadırlar (Kanık, 2017, s. 181). Bunun karşısında eğitim kurumlarındaki zayıflama yeni dini hareketlerin yaygınlaşmasını kolaylaştırmaktadır (Kyzy, 2018, s. 34). Bu nedenle kazanımı derste öğrenemediğini düşünen öğrencilerin belirttiği nedenler üzerinde durulmalıdır. Bu konu aşağıda mülakatlara katılan öğrencilerin belirttikleri öğrenememe nedenlerinden anlaşılmalı çalışılacaktır. Bu konudaki öğrenci görüşlerinden bazıları şunlardır:

Yani bunlar nelerdir ve din konusunda insanların tutumu ne olmalıdır günlük yaşamda buna dayalı bir konuşma da olabilir. (Ö11, on birinci sınıf, fen lisesi, kız)

Tarikatların (Milenyum tarikatları, kıyamet tarikatları) insanları nasıl kandırabileceği konusunda daha bilinçlendirilebilirdi. (Ö10, on birinci sınıf, fen lisesi, kız)

Mülakatlara katılan öğrencilerden sadece biri derste kazanımı yeteri kadar öğrendiğini belirtmiştir. Kazanım konusunda öğrencilerin çoğunluğu ya derste görmediğini ya da yeteri kadar öğrenmediğini belirtmiştir. Öğrencilerden ikisi dersin bu konuda daha bilinçlendirici olması gerektiğinden bahsetmişlerdir. Bu durumda derste etkili bir öğretimin gerçekleştirilemediği söylenebilir.

Yeni dini hareketlerin bireysel ve toplumsal zararları düşünüldüğünde eğitim kurumunun bu duruma son derece dikkat etmesi gereklidir. Bu hareketlerin ortaya çıkış nedenleri arasında batıda kilisenin bireylerin ihtiyaçlarına cevap verememesi ve modern dünyanın rasyonelliğinin, bireylerin manevi dünyasına hitap edememesi önemli bir yer tutmaktadır (Uluç, 2006; Aktaran: Kanık, 2017, s. 181). Buna kendi açımızdan baktığımızda da dini kurumların bireylerin zihinlerini doyuracak faaliyetlerde bulunması ve bireylerin hem maddi hem de manevi taraflarının doyurulması oldukça önemli olabilmektedir. Çünkü yeni dini hareketlerin önemli çıkış noktalarından biri de bireylerin manevi dünyalarına hitap ettikleri iddialarıdır (Turan & Uzun, 2018; Yeşiltepe, 2018). Yeni dini hareketlerin zararlı etkilerini en aza indirmek için örgün eğitim içinde bireylere bunlarla alakalı sağlam bir bilgi temeli oluşturulmalıdır. Çünkü din adına yeterli bilgiye sahip olmayan bireyler yaşadıkları manevi boşluğun da

etkisiyle kendilerine sunulanı sorgulamadan kabul edebilmektedirler (Kyzy, 2018, s. 34). Kazanımı öğrenmek istemeyen ve derste öğrenemediğini belirten öğrenci oranındaki fazlalık derslerde konuların yeterince işlenmemiş olmasından veya somut örneklerle ilişki kurulamamış olmasından kaynaklanabilir. Öğretmenler, öğrenciler tarafından genellikle diğer dinlerin öğretiminde yeterli bilgiye sahip bulunmamaktadırlar (Yılmaz, 2004). Öğretmenlerin farklı inanç ve yaklaşımlar hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmamalarının öğrencilerin kazanımı öğrenme isteği ve derste öğrendiklerini düşünmeleri konusunda olumsuz yanıt vermelerine neden olduğu söylenebilir.

2. 'Yahudilik ve Hıristiyanlık' Ünitesinin Kazanımlarının, Öğrencilerin İlgisi ve İhtiyaçlarına İlişkin Düşünceleri ile Uyum

11. sınıf beşinci ünite 'Yahudilik ve Hıristiyanlık' ünitesidir. Bu ünite 'Yahudiliğin doğuşunu ve gelişim sürecini özetler, Hıristiyanlığın doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.' kazanımları yer almaktadır. Bu kazanımlara ulaşmak için ünite 'Yahudilik' ve 'Hıristiyanlık' konu başlıklarına yer verilmektedir. Bu ünite ilk olarak Yahudiliğin; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına; İbrani, İsrail, Yahudi ve Musevi kavramlarına; Yahudilerin kitap ve peygamber anlayışına ve günümüz Yahudi mezheplerine yer verilir. Ayrıca "Siyonizm" konusuna değinilir. Sonrasında da Hıristiyanlığın; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına; Hıristiyanlığın kurumsallaşmasında ve inanç esaslarının oluşmasında Pavlus'un rolüne; Hıristiyanların vahiy ve peygamber anlayışına ve Hıristiyan gruplara (Katoliklik, Ortodoksluk ve Protestanlık) yer verilir. Ayrıca "evanjelik akımlar"dan kısaca bahsedilir (MEB, 2018, s. 29). Bu kazanımlar Bloom Taksonomisi'ne göre bilişsel alanın kavrama basamağında yer almaktadır.

Çeşitli nedenlerle artan göçlerle çok farklı insanlar artık birlikte yaşamaktadırlar. Bununla birlikte sanal dünyada insanlar kendilerinden farklı olanlarla çok daha fazla karşılaşabilmektedirler (Aşlamacı, 2018). Bu karşılaşmalar günümüz eğitim hedeflerini de etkilemiştir. Buna göre bugünün eğitim hedeflerinden biri de bireylerin potansiyellerini en yüksek düzeyde gerçekleştirmelerini ve dünyada etkin bir vatandaş olmalarını sağlayacak kaliteli eğitim fırsatlarını sağlamaktır (Bilgin, 2002).

Yeni neslin farklı yaşam tarzlarına ve inançlara sahip diğer insanlarla saygı ve hoşgörü çerçevesinde ilişki kurabilmeleri için karşılaşmaları muhtemel dinleri tanımaları artık bir zorunluluktur (Yılmaz, 2004, s. 112). Din bir toplumu etkileyip dönüştüren en önemli öğedir. Kültürlerin

birbirlerini anlayabilmeleri için de onları şekillendiren dini tanımları gereklidir (Aydın & Osmanoğlu, 2021). Bu gereklilik eğitim alanında çoğulculuğun tartışılıp, yeni modeller geliştirilmesini gerekli kılmıştır (Aşlamacı, 2008, s. 81). Bu doğrultuda ülkemizde de diğer dinlerin öğretimi konusu programlarda ve ders kitaplarında yerini almıştır (Gürel, 2019). Buna göre din dersleri farklılıkları derinleştirecek değil, bir arada yaşamayı ve ötekini tanımayı kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir (Aşlamacı, 2008, s. 81).

Okullarda gerçekleştirilecek din eğitiminin de farklı inançtaki öğrencileri bütünleştirebilecek nitelikte olması gereklidir (Bulut, 2010). Din eğitiminin farklı kültürleri bütünleştirici bir rolü olmalıdır. Kültürlerarası din eğitimi ile farklı düşünme ve inanma hakkına saygılı gençler yetiştirilebilecektir. Aynı zamanda öğrenciler birbirlerine anlayışla yaklaşabilecek ve ortak sorunlara ortak çözümler üretebilecek beceriye sahip olabileceklerdir (Aydın & Osmanoğlu, 2021, s. 81-83).

2018 DKAB Öğretim Programında 'farklı din ve inançların öğretiminde olgusal bir yaklaşım benimsenir; bu bağlamda dinler ve inançlar kendi metinleri, kaynakları ve kabulleri esas alınarak öğretime konu edilir' ifadeleri ile programın farklı din ve inançların öğretimine dair bakış açısı ortaya konulmuştur (MEB, 2018). Birlikte yaşama oranındaki yoğunluk da düşünülünce özellikle Yahudilik ve Hristiyanlığın tanınması, onlarla kurulan ilişkilerden dolayı ayrı bir önem arz etmektedir (Yılmaz, 2004, s. 103).

Öğrencilerin bu üniteye ait düşüncelerine ulaşmak için onların bu kazanımı öğrenmeyi isteme/istememe durumları ve kazanımı derste öğrenip/öğrenemediklerine dair düşünceleri sorulmuştur.

a. 'Yahudiliğin doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.' Kazanımı

'Yahudiliğin doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.' kazanımını öğrencilerin %64,6'sı öğrenmek istediklerini belirtmişlerdir. Kazanımı öğrenme konusunda olumsuz yanıt veren öğrenci oranı da %34,3'tür. Öğrencilerin çoğunluğunun kazanımı öğrenmek istemesi olumlu bir durum olsa da öğrenmek istemeyen öğrenci oranı da dikkate değerdir. Farklı olanı tanıma isteği onlarla bir arada yaşama kültürünü edinebilmek adına oldukça önemlidir. Son zamanlarda görüldüğü gibi dünyada din ve dünya görüşünün içinde olmadığı hemen hemen hiçbir anlaşmazlık bulunmamaktadır (Bilgin, 2002, s. 20). Dünya problemlerinde dinin nerede yer aldığı ve radikal eylemlerde bireylerin inançlarının nasıl kullanıldığı gibi günümüz problemlerini gençlerin anlayabilmeleri ve çözüm önerileri geliştirebilmeleri için hem kendi dinlerini hem de diğer dinleri doğru bir bilgi

temeliyle tanınmaları gereklidir. Bunun sağlanabileceği en doğru yerlerden biri de örgün eğitim kurumlarındaki din eğitimi faaliyetleridir. Bu faaliyetlerin amacına ulaşabilmesi için de öğrencilerin kazanımı öğrenmek istemeleri gereklidir.

Hem gerçek ve sanal dünyada karşılaşılan ortamlar hem de ortak problemlerde yer alan din unsuru göz önüne alınırsa öğrencilerin bu konuda düşük bir ilgiye sahip olma nedenleri önemlidir. Farklı çalışmalara baktığımızda öğrencilerin diğer dinleri öğrenme konusunda daha yüksek bir ilgiye sahip olduklarını görülmektedir (Baykara, 2009; Yılmaz, 2004). Buna göre ders işlenişinin öğrencilerin ilgilerine hitap edemediği düşünülebilir. Öğrencilerin derse dair gördükleri eksiklikler aşağıda mülakatlardan anlaşılabilir çalışılacaktır.

'Yahudiliğin doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.' kazanımını öğrencilerin %47,6'sı derste öğrendiğini belirtirken, %51'i de öğrenemediğini söylemiştir. Kazanımı derste öğrendiğini belirten öğrenci oranı, öğrenmek istediğini belirten öğrenci oranından ciddi oranda düşük kalmıştır. Ayrıca kazanımı derste öğrenemediğini belirten öğrenci oranı da yarıdan fazladır. Öğrencilerin kazanımı öğrenemediklerini düşünme nedenleri üzerinde durulmalıdır. Burada dersin hedefleri ile öğrencilerin ilgi duyduğu konuların uyuşmadığı düşünülebilir. Öğrenciler genellikle diğer dinleri, genel kültürü artırdığı, farklı din mensuplarını anlamayı sağladığı, hoşgörülü olmayı öğrettiği, Allah'a inancı güçlendirdiği, kendi dinlerine daha sıkı bağlanmayı sağladığı, ufku genişlettiği, İslamiyet'in yüceliğinin daha iyi anlaşılmasını sağladığı için öğrenmek istemektedirler (Yılmaz, 2004, s. 117). 2018 yılı ders kitaplarına bakıldığında da diğer dinlerin öğretimi konusunda teorik bilgilere yer verildiği, saygı ve hoşgörü gibi değerlere yer verilmediği görülmektedir (Gürel, 2019, s. 116). Buna göre ders öğretiminde öğrencilerin ilgilerini çeken unsurların yer almadığı, bu nedenle de öğrencilerin kazanımı yeteri kadar öğrenemediklerini düşündükleri söylenebilir.

Öğretimin hedeflerine ulaşabilmesi için öğretim programının uygun yapıda olmasının yanında, ders işleniş sürecindeki uygulamalar, öğretmen tutumları, konuların işleniş biçimi, etkinlikler, ders esnasında yararlanılan materyaller vs. de önemli bir yere sahiptir (Kaymakcan&Meydan, 2011). Öğrencilerin kazanımı öğrenme konusunda çoğunluğun olumsuz düşünmesi öğretim sürecinin hangi unsurlarından kaynaklanıyor, bunlar belirlenip gerekli önlemler alınmalıdır.

Mülakata katılan öğrenciler 'Yahudiliğin doğuşunu ve gelişim sürecini özetler, Hıristiyanlığın doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.' kazanımlarını

ayrı ayrı değerlendirmek yerine, derste farklı dinlerin öğretimi bağlamında her ikisini beraber değerlendirmeyi tercih etmişlerdir. Buna göre öğrencilerin özelde dinleri farklı değerlendirmek yerine, diğer dinleri birlikte, ayrı bir kategori olarak düşündükleri söylenebilir. Bu nedenle mülakatlar 'Hıristiyanlığın doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.' kazanımının ardından değerlendirilecektir.

b. 'Hıristiyanlığın doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.' Kazanımı

'Hıristiyanlığın doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.' kazanımını öğrencilerin %69,1'i öğrenmek istediğini belirtirken, %30,2'si de bu konuda olumsuz yanıt vermiştir. Artık farklı olanla karşılaşmadan yaşamının mümkün olmadığı küresel dünyada, mensubu en çok olan din Hıristiyanlıktır (Berktaş & Atasoy, 2007, s. 27). Dünya siyasetinde Hıristiyanların oynadığı rol de düşünülürse bugünün sorunlarını, olaylarını ve insanların düşünce tarzını anlayabilmek için Hıristiyanlığı da anlamak ayrı bir öneme sahiptir (Yılmaz, 2004, s. 103). Bu nedenle bu kazanımda öğrencilerin öğrenmeye istekli olmaları oldukça önemlidir. Ancak öğrencilerin azımsanamayacak bir miktarı da kazanımı öğrenmek istemediğini belirtmiştir.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi öğrenciler diğer dinleri genel kültürü artırdığı, farklı din mensuplarını anlamayı sağladığı, hoşgörülü olmayı öğrettiği, Allah'a inancı güçlendirdiği, İslamiyet'in yüceliğinin daha iyi anlaşılmasını sağladığı için öğrenmek istemektedirler (Yılmaz, 2004, s. 117; Gürel, 2019, s. 116). Ancak DKAB dersi Yahudilik ve Hıristiyanlık hakkında teorik bilgi edinilmesini hedeflemektedir (Gürel, 2019, s. 108). Burada öğrencilerin ilgilerini çeken konularla derste öğretilmesi hedeflenen konuların uyuşmadığı düşünülebilir. Öğrencilerin derse dair neleri eksik gördükleri aşağıda mülakatlardan anlaşılabilir çalışılacaktır.

'Hıristiyanlığın doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.' kazanımını öğrencilerin %46,2'si derste öğrendiğini belirtirken, %51,4'ü de bu konuda olumsuz cevap vermişlerdir. Hıristiyanlık konusunda özellikle ülkemizde gençlere yönelik yürütülen misyonerlik faaliyetlerine karşı gençlerin din eğitiminden Hıristiyanlık adına sağlam bir bilgi temeli edinmeleri oldukça önemlidir (Kılıç, 2006, s. 341). Bu faaliyetler karşısında gençlerin ilgi, ihtiyaç ve beklentileri göz önüne alınarak, sağlam bir bilgi temeli oluşturulabilecek ders planlamaları yapılmalıdır. Öğrencilerin yarıdan fazlasının kazanımı derste öğrenemediğini düşünmesi ciddi bir durumdur. Bu konuda öğrencilerin ders uygulamalarında neleri eksik buldukları mülakatlardan anlaşılabilir çalışılacaktır. Söz konusu görüşlerden bazıları şöyledir:

Yani öğretmenlerden daha çok yetersizlik görüyordum. Hıristiyanlık,

Yahudilik vs. bile o konuları dinlerken bile öğretmenlerden duyduğum şey işte başka din mensuplarını nefret söyleminde bulunmak. (Ö5, 12. sınıf, anadolu lisesi, erkek)

İslam dışı şeyler genelde boş bırakılıp soru işaretiyle geçilen şeyler. (Ö5, 12. sınıf, anadolu lisesi, erkek)

Özellikle benim ilgimi çekiyor mesela, neden öyle, nasıl davranıyorlar, neler yapıyorlar bu konu üzerinde daha fazla bilgi öğrenebilirdik. (Ö8, on birinci sınıf, fen lisesi, kız)

Yahudiliğin doğuşu ve gelişim süreci, mesela yaşam tarzlarını öğrenmek isterdim, dinler nelere önem veriyorlar veya ibadetleri konusunda da olabilir. Aklına takılan sorulara nasıl cevap buluyorlar gibi bu konularda olabilir. Sadece tarih değil de şu anki Yahudiliği de verebilirlerdi. (Ö10, on birinci sınıf, fen lisesi, kız)

Mülakata katılan öğrencilerden biri (Ö5) farklı din ve inançlara olan nefret söyleminden dolayı rahatsızlığını dile getirmiştir. Yine aynı öğrenci İslam dışı konuların pek anlatılmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin derste olumsuz söylemlerde bulunması öğrencilerin dinden ve dersten soğumalarına neden olabilir (Yeşilbaş, 2006, s. 143). Ayrıca 2018 yılı Öğretim Programında farklı din ve inançlar konusunda ‘farklı din ve inançların öğretiminde olgusal bir yaklaşım benimsenir; bu bağlamda dinler ve inançlar kendi metinleri, kaynakları ve kabulleri esas alınarak öğretime konu edilir’ ifadeleri ile ders uygulamalarında izlenecek yol belirlenmiştir (MEB, 2018, s. 9). Bunun karşısında DKAB öğretmenlerinin ders uygulamalarında benimsedikleri yaklaşım ile öğretim programının benimsediği yaklaşım genellikle örtüşmemektedir (Aşlamacı, 2018, s. 740). Bunun nedeni olarak da öğretmenlerin diğer dinlerin öğretimi konusunda yeteri kadar bilgili olmamaları görülebilir (Yılmaz, 2004, s. 120). Buna göre ders uygulamalarında İslam dışı konulara yeterince yer verilmemesinin nedeninin Öğretim Programından değil öğretmenin tercihinden kaynaklandığı söylenebilir.

Mülakatlara katılan altı öğrenci de farklı dinlerin daha detaylı öğretilmesini istediklerini söylemişlerdir. Bu öğrenciler farklı dinlere mensup bireylerin günlük yaşamlarına dair konuları ve onların ibadetlerini merak ettiklerini belirtmişlerdir. Farklı çalışmalarda da öğrenciler diğer dinlerin öğretimi konusunda öğrenmek istedikleri konular arasında şunları söylemişlerdir: Dinlerin tarihsel gelişimi ve inanç sistemleri (Baykara, 2009, s. 47; Yılmaz, 2004, s. 122). Öğrencilerin ilgi duydukları konuların genellikle hedeflenen kazanımların kapsamında olduğu görülmektedir. Ancak bu kazanımların gerçekleştirilebilmesi için de ders uygulamalarının hedeflere

uygun düzenlenmesi gereklidir. Çünkü hedeflere ulaşabilmek için öğretim programının uygun yapıda olmasının yanında, ders işleniş sürecindeki uygulamalar, öğretmen tutumları, konuların işleniş biçimi, etkinlikler, ders esnasında yararlanılan materyaller vs. de önemli bir yere sahiptir (Kaymakcan & Meydan, 2011). Buna göre öğretmenlerden bazılarının din eğitimi anlayışlarından ve ders uygulamalarından kaynaklanan çeşitli nedenlerden dolayı öğrencilerden bazılarının kazanımları öğrenmek istemediklerini ve derste öğrenemediklerini düşündükleri söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

'İnançla ilgili meseleler' ünitesi kazanımlarını öğrenmek istediğini belirten öğrenci oranı ortalama olarak %70,9'dur. Ünite kazanımlarını öğrenmek istemeyen ve kararsız kalan öğrenci oranı da %28,3'tür. Öğrencilerin %55,1'i ünite kazanımlarını derste öğrendiklerini belirtirken, %43,6'sı da öğrenemediklerini düşündüklerini belirtmişlerdir.

'Yahudilik ve Hristiyanlık' ünitesi kazanımlarını öğrenmek istediğini belirten öğrenci oranı ortalama olarak %66,8'dir. Ünite kazanımlarını öğrenmek istemeyen ve kararsız kalan öğrenci oranı da %32,2'dir. Öğrencilerin %46,9'u ünite kazanımlarını derste öğrendiklerini belirtirken, %51,2'si de öğrenemediklerini düşündüklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin çoğunluğunun bu iki ünite kazanımlarını öğrenmek istedikleri ortaya çıkmıştır. Buna göre on birinci sınıf 'İnançla İlgili Meseleler' ve 'Yahudilik ve Hristiyanlık' üniteleri kazanımlarının öğrencilerin çoğunluğunun ilgi ve ihtiyacına uygun olduğu görülmüştür. Öğrencilerin çoğunluğunun 'İnançla İlgili Meseleler' ünitesi kazanımlarını derste öğrendiklerini düşündükleri ortaya konulmuştur. Ancak 'Yahudilik ve Hristiyanlık' ünitesi kazanımlarını öğrencilerin yarısından fazlasının derste yeteri kadar öğrenemediğini düşündüğü görülmüştür. Bu durumun nedenleri mülakatlardan anlaşılmaya çalışılarak öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Mülakata katılan öğrencilerin belirttikleri düşüncelerinden de iki ünite kazanımlarının öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına genel olarak uygun olduğu, ancak öğretmen anlayışı ve ders uygulamalarından kaynaklanan bazı problemlerin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu problemlerden bazıları şöyledir: Örnek olay ve tartışma yöntemlerinin etkili ve verimli bir şekilde kullanılmaması, farklı inanç ve yaklaşımlarla ilgili öğrencilerin bekledikleri detaylara yer verilmemesi, farklı din ve inançlara yönelik nefret söylemlerinden rahatsız olunması.

Ders uygulamaları öğretmenler tarafından öğrencilerin ilgi ve

ihtiyaçlarına uygun olarak planlanıp uygulanabilir. Kazanımların etkili ve kalıcı bir şekilde öğrenilebilmesi için ders uygulamalarında öğrencilerin aktif katılımını destekleyen yöntem ve teknik çeşitliliğine yer verilebilir. Buna göre konular işlenirken özellikle tartışma ve örnek olay yöntemlerinin ilke ve kurallarına uygun kullanılması, öğrencilerin hem kendi düşüncelerini rahatlıkla ortaya koyabilmelerini hem de hayata yakın örnekler sayesinde kazanıma etkili ve kalıcı bir şekilde ulaşabilmelerini sağlayabilir.

‘İnançla İlgili Meseleler’ ve ‘Yahudilik ve Hıristiyanlık’ üniteleri kazanımları işlenirken gençlerin farkında olarak veya olmayarak, internet ve medya araçları gibi unsurlarla maruz kalabilecekleri propagandaları doğru değerlendirebilmeleri için onların soru ve yorumlarını derste açıkça ortaya koyabilecekleri ortamlar oluşturularak zihinlerini tatmin edecek yanıtlar bulmalarına rehberlik yapılabilir.

Öğretim Programının temel felsefesi ve genel amaçları doğrultusunda farklı inanç ve yaklaşımlara derslerde bilimsel bir metotla, dinler açılımlı ve olgusal bir yaklaşımla yer verilmesi öğrencilerin farklı görüşlere yönelik meraklarına hitap edebilir. Farklı din ve inançların öğretiminde programın uygulamasına ilişkin açıklamalar dikkate alınarak öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik ders uygulamaları planlanabilir. Buna göre farklı din ve inançlar kendi metinleri, kaynakları ve kabulleri esas alınarak ders planlamaları yapılabilir.

‘Yeni dini akımların özelliklerini değerlendirir.’ kazanımı gibi öğrencilerin ya hiç görmediklerini ya da hatırlamadıklarını belirttikleri kazanımlara ulaşmak için etkili bir öğretimin gerçekleştirilmesine dikkat edilebilir. Bunun için de gerekli yöntem ve teknik çeşitliliğine yer verilebilir. Bu kazanıma etkili ve kalıcı bir şekilde ulaşılabilmesi için ders uygulamalarında öğrencilerin dikkatlerinin çekilebilmesine ve güdülenmenin sağlanmasına dikkat edilebilir.

DKAB dersi içeriğinde kavramlar yoğunlukta bulunduğu için kavram öğretiminde kullanılan yöntemlere ve bu yöntemlerin uygulanmasında gerekli olan ilkelere özellikle dikkat edilebilir. Soyut kavramların öğretiminde doğru bilgi kaynaklarına yönelmenin önemine vurgu yapılabilir. Bunun için de ayet ve hadislerle öğretim tekniklerinin verimli bir şekilde kullanılmasına dikkat edilebilir. Böylece hem kazanımların ayet ve hadisler temelinde etkili bir şekilde öğrenilmesi sağlanabilir hem de doğru bilgi kaynaklarından nasıl yararlanılabileceği anlaşılabilir.

Gelişim çağı özelliği olarak dini şüphe döneminde olan öğrencilerin zihinlerindeki soruları ortaya koyabilecekleri tartışma ortamları

oluşturulabilir ve sorularına olumsuz tepki verilmeden, onların zihinlerini doyuracak cevaplar verilebilir. Öğrencilerin düşüncelerini rahatlıkla ortaya koyabilmeleri için onların soru ve yorumlarına olumsuz tepki vermekten kaçınılabilir.

Program geliştiriciler tarafından; DKAB öğretmenlerinin öğrenci özelliğine ve kazanıma en uygun olan yöntem ve teknikleri seçip uygulama konusundaki eksiklikleri tespit edilerek, onlara yönelik hizmet içi eğitimler planlanabilir.

Kavram öğretiminde öğretmenlerin planlama, uygulama, ölçme ve değerlendirme konularındaki eksiklikleri ve ihtiyaçları tespit edilerek, buna yönelik hizmet içi eğitimler planlanabilir.

Doğru bilgiye ulaşılması noktasında ayet ve hadislerin öneminden dolayı ayet ve hadislerle öğretim tekniklerinin doğru uygulanabilmesi için ihtiyaçlar saptanarak hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

Araştırmacılar tarafından, DKAB dersi kazanımlarının öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygunluk durumunun daha geniş ve detaylı bir şekilde anlaşılabilmesi için farklı sınıf düzeylerinde de çalışmalar yapılabilir.

Hakem: Dış, Bağımsız.

Teşekkür:

-

Beyanname:

1. Özgünlük Beyanı:

Bu çalışma "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programı (Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. sınıflar) on birinci sınıf kazanımlarının öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına ilişkin düşünceleri ile uyumu" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

2. Yazar Katkıları:

Fikir: SA; **Kavramsallaştırma:** HA-SA; **Literatür Taraması:** HA; **Veri Toplama:** HA; **Veri İşleme:** HA; **Analiz:** HA-SA; **Yazma - orijinal taslak:** HA; **Yazma - inceleme ve düzenleme:** HA-SA.

3. Etik Kurul İzni:

Bu çalışma için etik kurul izni, Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 22.02.2022 tarihli ve 93 numaralı kararı ile alınmıştır.

4. Finansman/Destek:

Bu çalışma herhangi bir finansman ya da destek almamıştır.

5. Çıkar Çatışması Beyanı:

Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedirler.

KAYNAKÇA

- AKDEMİR, A. B. (2020). Öğrencilerde inanç problemine neden olan faktörlerin belirlenmesi. *Dergiabant*, 8(1), 318-342.
- ALTAŞ, N. (2008). İlköğretim öğrencilerinin din öğretimi sürecinde ilgi duydukları konular (Ankara ili örneğinde 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencileri üzerinde karşılaştırmalı bir analiz). *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 49(2), 103-120.
- AŞLAMACI, İ. (2018). Öğretmenlerine Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Din Öğretimi Modelleri Çerçevesinde Konumlandırılması. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 18(2), 718-744.
- AYDIN, M. Ş.-O., & OSMANOĞLU, C. (2021). *Kültürlerarası Din Eğitimi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- BAYKARA, Z. (2009). *Okullarda din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde diğer dinlerin öğretimi* [Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BERKTAY, F., & ATASOY, E. (2007). Dinler Coğrafyasına Küresel Bir Bakış. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18), 18-44.
- BİLGİN, B. (2002). İslam din pedagojisinde İslam'dan başka dinlerin anlatımı. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 43(2), 19-40.
- BULUT, Z. (2010). Dinsel çoğulculuk ve ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde diğer dinlerin öğretimi. *KADER Kelam Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 65-90.
- CRESWELL, J. W., & CLARK, V. L. P. (2020). *Karma Yöntem Araştırmaları: Tasarımı ve Yürütülmesi*. Anı Yayıncılık.
- ÇAKMAK, F. (2018). Öğrencilerin Lise Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinden Beklentileri. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 24-47.
- ERTÜRK, S. (2017). *Eğitimde Program Geliştirme*. Edge Akademi Yayınları.
- GÜREL, R. (2019). 2010 Yılı ve Sonrası DKAB Dersi Öğretim Programları ve Ders Kitaplarında Saygı ve Hoşgörü Değerleri Bağlamında Diğer Dinlerin Öğretimi. *Kilitbahir*, 15, 81-123.
- HÖKELEKLİ, H. (2018). *Din Psikolojisi*. Baskı. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

- KANIK, C. (2017). Batı'da ortaya çıkan yeni dinî hareketlere genel bir bakış. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8(17), 177-188.
- KARTAL, B. (2021). *Dinsel Şiddet ve Yıkıcılığın Psikolojisi* [Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- KAYMAKCAN, R., & MEYDAN, H. (2011). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programları ve Öğretmenlerine Göre Değerler Eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(21).
- KILAVUZ, M. A., & YILMAZ, H. (2009). Örgün ve yaygın eğitimde öğrenenlerin ihtiyaçları doğrultusunda din eğitimi ve öğretimi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 123-139.
- KILIÇ, R. (2006). Misyonerlik ve Türkiye'ye yönelik misyoner faaliyetleri. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19, 327-342.
- KOÇ, G. (2022). Lise Öğrencilerinin Deizm Algısı: İstanbul Başakşehir Örneği. *Edebiyat Dilbilim Eğitim ve Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 77-96.
- KYZY, B. A. (2018). Yeni Dini Akımların Orta Asya Gençliği Üzerindeki Etkileri ve Din Eğitiminin Rolü. *Gelecek Vizyonlar Dergisi*, 2(4).
- MEB. (2018). *Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*.
- ONAY, C. Z., & KIYILIOĞLU, L. (2022). Türkiye'de Medya Okuryazarlığının Dini Boyutu: Sosyo-Psikolojik Bir Değerlendirme. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 15, 321-340.
- OSMANOĞLU, C. (2014). Din eğitiminin gelişimsel temeli olarak inanç. *Bilimname*, 27(2), 177-206.
- ÖZDEMİR, S. M. (2009). Eğitimde program değerlendirme ve Türkiye'de eğitim programlarını değerlendirme çalışmalarının incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 126-149.
- SÖNMEZ, V., & ALACAPINAR, F. G. (2015). *Örnekleriyle eğitimde program değerlendirme*. Anı Yayıncılık.
- ŞAHİN, H. (2006). Eğitim programı geliştirme sürecinde önemli bir aşama: İhtiyaç belirleme. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 22(22), 1-9.
- TURAN, S., & UZUN, S. N. (2018). Yeni dini hareketlerin taraftar kazanma yöntemleri. *Dinbilimleri Journal*, 18(3).
- YEŞİLBAŞ, Z. (2006). *İlköğretim okullarında din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretmen tutumlarının öğrenci ve ders üzerindeki etkileri* [PhD Thesis]. Marmara Üniversitesi (Turkey).
- YEŞİLTEPE, S. (2018). Yeni dini hareketler üzerine sosyolojik bir

- değerlendirme. *USE Uluslararası Sosyoloji ve Ekonomi Dergisi*, 1, 60-75.
- YILMAZ, H. (2004). AB'ye Giriş Sürecinde Ortaöğretimde Diğer Dinlerin Öğretimi İle İlgili Öğrencilerin Düşünceleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8(2), 101-128.
- ZENGİN, M., & MENKÜÇ, D. (2021). Lise Öğrencilerinde Deizm Düşüncesi: Gençler Neyi Sorguluyor ve Nelerden Etkileniyorlar? *Uluslararası İslam, Modernite ve Gençlik Sempozyumu. Zonguldak*.

**EXAMINING THE APPROPRIATENESS OF THE
LEARNING OUTCOMES RELATED TO THE
TEACHING OF DIFFERENT BELIEFS AND
RELIGIONS IN RELIGIOUS CULTURE AND
ETHICS LESSONS WITH STUDENTS'
INTERESTS AND NEEDS:
A MIXED RESEARCH**

 Süleyman AKYÜREK^a

 Hatice ARI^b

Extended Abstract

In our study, we will examine whether the achievements of the 'Issues Related to Faith, Judaism and Christianity' units of the eleventh-grade Religious Culture and Ethics Curriculum, which appeals to the 16 - 17 age group, meet student interests, needs, and expectations. In this context, the main problem of our study is: 'Do the outcomes of the eleventh grade "Issues Related to Faith, Judaism and Christianity" units of the Religious Culture and Ethics Curriculum meet the students' thoughts about their interests, needs, and expectations?' It constitutes the question.

This study was based on the survey model and a mixed research method was used. In our research, we tried to reveal general thoughts on the subject with quantitative data, and it aimed to examine these thoughts more deeply with qualitative data. Thus, depending on the research design, the meaning of the quantitative results was tried to be detailed with the qualitative results (Creswell & Clark, 2020, s. 9-10).

In our research, a convergent parallel design among mixed research designs was preferred. In this context, quantitative and qualitative data were collected and analyzed separately and blended during the interpretation of

^a Prof., Erciyes University, akyureks@erciyes.edu.tr

^b Master Student, Erciyes University, haticeyektinari@gmail.com

the results. Thus, qualitative and quantitative results were synthesized in a complementary way (Creswell & Clark, 2020, s. 85). While a general approach was obtained with the numerical results obtained through surveys, the reasons for student opinions were tried to be revealed with the data obtained from the interviews.

'Discusses approaches to faith.' 72.5% of the students stated that they wanted to learn the outcome in the course. 26.8% of the students responded negatively regarding their desire to learn the outcome. The rate of students who stated that they learned this outcome in the course is 60.9%. None of the students who participated in the interview stated that they did not want to learn the outcome. Some of the students stated that they wanted to learn about different beliefs and approaches in more detail. Their expectations regarding details are generally as follows: Why do people believe in these beliefs, what are the reasons they give, and where, when, and by whom these beliefs emerged. In addition, there was a student who stated that his own belief was different and that he wanted to learn his own belief as much as Islam in the Religious Culture and Moral Knowledge (RCMK) course. One student also stated that he wanted to learn about other beliefs and approaches by comparing them with Islam.

'Evaluates the characteristics of new religious movements.' 69.4% of the students stated that they wanted to learn the outcome. 29.9% of the students responded negatively regarding their desire to learn the outcome. 49.4% of the students stated that they learned this outcome in the course. Only one of the students who participated in the interviews stated that they learned the objective sufficiently in the course. Regarding the achievements, the majority of the students stated that they either did not see it in the course or did not learn it enough. Two of the students mentioned that the course should be more awareness-raising on this issue. In this case, it can be said that effective teaching could not be achieved in the course.

'Summarizes the birth and development process of Judaism.' 64.6% of the students stated that they wanted to learn the outcome. The rate of students who responded negatively about learning the outcome is 34.3%. While 47.6% of the students stated that they learned this outcome in the course, 51% said that they could not learn it.

Students participating in the interview 'summarize the birth and development process of Judaism, summarize the birth and development process of Christianity.' Instead of evaluating their achievements separately, they preferred to evaluate both of them together in the context of teaching

different religions in the course. Accordingly, it can be said that students think of other religions together as a separate category, rather than evaluating religions differently in particular. The interviews therefore 'summarize the birth and development of Christianity.' It will be evaluated after its achievement.

'Summarizes the birth and development process of Christianity.' While 69.1% of the students stated that they wanted to learn the outcome, 30.2% responded negatively on this issue. While 46.2% of the students stated that they learned this outcome in the course, 51.4% responded negatively on this issue. One of the students who participated in the interview expressed his discomfort due to hate speech towards different religions and beliefs. Again, the same student stated that non-Islamic topics were not discussed much. All six students said that they wanted different religions to be taught in more detail. These students stated that they were curious about the daily lives of individuals from different religions and their worship.

The average rate of students who stated that they wanted to learn the outcomes of the 'Faith-related issues' unit is 70.9%. The rate of students who do not want to learn their unit outcomes and are undecided is 28.3%. While 55.1% of the students stated that they learned the unit objectives in the course, 43.6% stated that they thought they could not learn them.

The average rate of students who stated that they wanted to learn the outcomes of the 'Judaism and Christianity' unit is 66.8%. The rate of students who do not want to learn their unit outcomes and are undecided is 32.2%. While 46.9% of the students stated that they learned the unit objectives in the course, 51.2% stated that they thought they could not learn them.

It has been revealed that the majority of students want to learn the outcomes of these two units. Accordingly, it has been seen that the eleventh-grade 'Issues Related to Faith' and 'Judaism and Christianity' units' outcomes are suitable for the interests and needs of the majority of the students. It was revealed that the majority of the students thought that they learned the objectives of the 'Issues Related to Faith' unit in the course. However, it was observed that more than half of the students thought that they could not learn the objectives of the 'Judaism and Christianity' unit sufficiently in the course. The reasons for this situation were tried to be understood from the interviews and suggestions were developed.

From the opinions expressed by the students who participated in the interview, it was revealed that the outcomes of the two units were generally suitable for student interests and needs, but there were some problems

arising from the teacher's understanding and course practices. Some of these problems are as follows: Not using case study and discussion methods effectively and efficiently, not including the details that students expect about different beliefs and approaches and being disturbed by hate speech towards different religions and beliefs.

Lesson practices can be planned and implemented by teachers in accordance with the interests and needs of the students. In order to learn the outcomes effectively and permanently, a variety of methods and techniques that support the active participation of students can be included in course practices. Accordingly, the use of discussion and case study methods in accordance with the principles and rules while teaching the subjects can enable students to express their thoughts easily and to achieve the goal effectively and permanently thanks to examples close to life.

While the achievements of the 'Issues Related to Faith' and 'Judaism and Christianity' units are being taught, young people can be guided to find answers that will satisfy their minds by creating environments where they can openly express their questions and comments in the course, so that they can correctly evaluate the propaganda they may be exposed to, consciously or unknowingly, through elements such as the internet and media tools.

In line with the basic philosophy and general objectives of the Curriculum, including different beliefs and approaches in lessons with a scientific method, a religious perspective, and a factual approach can appeal to students' curiosity about different views. Course applications can be planned according to the interests and needs of students by taking into account the explanations regarding the application of the program in teaching different religions and beliefs. Accordingly, lesson planning can be made based on the texts, sources, and acceptances of different religions and beliefs.

Attention can be paid to effective teaching in order to achieve outcomes that students either have never seen or do not remember, such as 'Evaluates the characteristics of new religious movements.' For this purpose, the necessary variety of methods and techniques can be included. In order to achieve this outcome effectively and permanently, attention can be paid to attracting students' attention and providing motivation in course practices.

Since concepts are abundant in the content of the RCMK course, special attention can be paid to the methods used in teaching concepts and the principles required in the application of these methods. The importance of turning to correct information sources in teaching abstract concepts can be emphasized. For this purpose, attention can be paid to the efficient use of

teaching techniques with verses and hadiths. In this way, it is possible to learn the outcomes effectively on the basis of verses and hadiths and to understand how to benefit from accurate information sources.

Discussion environments can be created where students who are in a period of religious doubt, which is a characteristic of their developmental age, can put forward the questions in their minds, and answers that will satisfy their minds can be given without negative reactions to their questions. For students to express their thoughts easily, reacting negatively to their questions and comments can be avoided.

By program developers; The deficiencies of RCMK teachers in selecting and applying the methods and techniques most suitable for student characteristics and achievements are identified and in-service training is provided for them.

Keywords: Religious education, RCEC Course Curriculum, student interests, needs and expectations.

Peer-review: External, Independent.

Acknowledgements:

-

Declarations:

1. Statement of Originality:

This work has been derived from a master thesis entitled "Religious Culture and Ethics curriculum (9th, 10th, 11th and 12th grades of secondary education) compatibility of eleventh grade achievements with students' thoughts on interests and needs."

2. Author Contributions:

Concept: SA; **Conceptualization:** HA-SA; **Literature Search:** HA; **Data Collection:** HA; **Data Processing:** HA; **Analysis:** HA-SA; **Writing – original draft:** HA; **Writing – review & editing:** HA-SA.

3. Ethics approval:

Ethics Committee Approval for this study was obtained with the decision of Erciyes University Social and Human Sciences Ethics Committee dated 2.22.2022 and numbered 93.

4. Funding/Support:

This work has not received any funding or support.

5. Competing interests:

The authors declare no competing interests.

